

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З ЕЛЕКТРОННИМИ ГРОШИМА

(Представлено д.е.н., доц. Грицишеним Д.О.)

Для отримання об'єктивної та неупередженої інформації про достовірність та повноту відображення операцій з електронними грошима на підприємстві необхідно проводити аудиторську перевірку. Результати зовнішнього аудиту операцій з електронними грошима допомагають управлінському персоналу підприємства оцінити ефективність та раціональність використання такого сучасного засобу платежу, як електронні гроші, а також перевірити справність функціонування служби внутрішнього контролю.

У роботі обґрунтовано організаційно-методичні положення процесу здійснення зовнішнього аудиту операцій з електронними грошима в частині уточнення організаційних положень здійснення аудиту операцій з електронними грошима, а саме визначення мети, завдання, суб'єктів та об'єктів аудиту та джерел інформації. Відповідно, метою аудиту операцій з електронними грошима є надання неупередженої думки аудитора про достовірність фінансової звітності підприємства в частині операцій з електронними грошима.

У межах даного дисертаційного дослідження об'єктом зовнішнього аудиту є операції з електронними грошима, адже електронні гроші є новим та сучасним об'єктом обліку, а тому необхідним є розробка науково обґрунтованого порядку проведення зовнішнього аудиту досліджуваного об'єкта.

Предметом зовнішнього аудиту операцій з електронними грошима є сукупність господарських операцій з розрахунків електронними грошима, тобто операції з їх придбання та погашення та достовірність відображення інформації про них у фінансовій звітності.

У процесі дослідження визначено порядок здійснення процедур зовнішнього аудиту за етапами процесу аудиту електронних грошей на підприємстві, що дозволило підтвердити правильність відображення в обліку нового та сучасного засобу такого платежу, як електронні гроші.

Наведені пропозиції спрямовані на полегшення роботи аудитора в процесі здійснення аудиторської перевірки операцій з електронними грошима.

Ключові слова: гроші; електронні гроші; аудит; бухгалтерський облік.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями. Діяльність будь-якого підприємства неможлива без обігу грошових коштів, тому підтвердження достовірності відображення в обліку сум високоліквідних активів дає можливість оцінити та підтвердити платоспроможність підприємства одним із найдоцільніших варіантів отримання об'єктивної та неупередженої інформації про достовірність та повноту відображення операцій з електронними грошима, а саме аудитом.

Результати зовнішнього аудиту операцій з електронними грошима надають можливість управлінському персоналу підприємства чи його власникам підтвердити ефективність та раціональність використання такого сучасного засобу платежу, як електронні гроші, а також перевірити справність функціонування служби внутрішнього контролю. Адже достовірність інформації про наявні високоліквідні активи на підприємстві засвідчує ефективність діяльності підприємства.

Здійснення зовнішнього аудиту операцій з електронними грошима на підприємстві набуває значної актуальності, адже для успішного функціонування підприємства необхідним є забезпечення раціонального та ефективного використання високоліквідних активів. Зовнішній аудит операцій з електронними грошима визначить ефективність дій суб'єктів внутрішнього контролю, підтвердить достовірність формування показників фінансової звітності, а також допоможе визначити напрямки, регулювання яких необхідно посилити для забезпечення покращання показників діяльності підприємства. Однак обґрунтування потребує організаційно-методичне забезпечення процесу здійснення зовнішнього аудиту операцій з електронними грошима, з метою уточнення процедур планування аудиту, безпосередньої перевірки та формування аудиторського висновку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням організації і методики аудиту фінансової звітності, в цілому, та грошових коштів, зокрема, займалися: Г.В. Даценко, І.А. Левченко [2], М.Д. Корінко [4], Т.О. Меліхова, Т.В. Манойло [5], О.А. Скорба [11], О.В. Сметанко [12], О.В. Мельниченко [6, 7], Н.С. Шалімова [13] та ін. Проте питання аудиту електронних грошей на

підприємствах (у торговця, користувача, агента з розповсюдження та агента з розрахунків електронних грошей) розкрито недостатньо та потребує подальшого дослідження.

Постановка завдання. До вирішення даного питання варто підійти системно, для цього необхідно:

1) уточнити організаційні положення здійснення аудиту операцій з електронними грошима, а саме визначити мету, завдання, суб'єктів та об'єктів аудиту та джерела інформації;

2) визначити порядок здійснення процедур зовнішнього аудиту за етапи процесу аудиту електронних грошей на підприємстві, що дозволить підтвердити правильність відображення в обліку нового та сучасного засобу такого платежу, як електронні гроші. Адже, на сьогодні законодавчо не розроблено методичних рекомендацій щодо відображення в бухгалтерському обліку операцій з електронними грошима, що може призвести до суттєвого викривлення інформації, що надається у фінансовій звітності.

Викладення основного матеріалу. Метою здійснення аудиту є незалежна та об'єктивна оцінка процесів, систем та процедур бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима, що існують на підприємстві.

Аудиторська діяльність в Україні регулюється Законом України «Про аудиторську діяльність» [3], що визначає основні особливості функціонування аудиторських фірм та аудиторів, визначено обов'язковість проведення аудиту, права та обов'язки аудиторів, їх сертифікація, особливості функціонування Аудиторської палати України тощо. Однак методичні підходи до процесу проведення аудиту представлені та регулюються Міжнародними стандартами контролю якості аудиту [8].

Відповідно до Закону України «Про аудиторську діяльність» [3] аудитом називається «перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах».

Отже, здійснення аудиту операцій з електронними грошима на підприємстві проводиться окремим аудитором чи представниками аудиторської фірми. Для забезпечення висловлення об'єктивної та неупередженої думки про достовірність фінансової звітності аудитор має критично оцінити систему бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю, адже завжди існує ризик викривлення інформації шляхом умисного чи випадкового здійснення помилок.

Аудиторські процедури, що здійснюються в процесі аудиту, полягають у застосуванні сукупності методів і прийомів контролю. Дієвість здійснення таких процедур підтверджується досягненням поставлених перед аудитором завдань. За результатами проведення аудиту аудитор чи аудиторська група звітує перед керівництвом підприємства щодо результатів здійсненої перевірки та оформлює аудиторський висновок. Під час дослідження мною визначено порядок проведення аудиторської перевірки операцій з електронними грошима для підтвердження статті фінансової звітності «Електронні гроші», відповідно до вимог Міжнародних стандартів аудиту [8].

Ознайомлення з діяльністю підприємства, в частині використання ним електронних грошей здійснюється на основі МСА 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвого викривлення через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища» [8]. Для цього перед початком аудиторської перевірки в частині операцій з електронними грошима аудитор має ознайомитися з особливостями діяльності підприємства в цілому та оцінити середовище, в якому воно знаходиться.

Ознайомлюючись з системою бухгалтерського обліку варто приділити увагу впливу облікової політики на методику обліку електронних грошей, яка не врегульована законодавчо, на форму ведення обліку та її сумісність з системою електронних грошей.

Ознайомлення аудитора з системою внутрішнього контролю на підприємстві скерує його увагу на основні помилки, що виявилися під час внутрішнього контролю за операціями з електронними грошима.

Внутрішній контроль на підприємстві може проводитися в ручній чи автоматизованій формі, або змішаній комбінації. Перевагами застосування автоматизації внутрішнього контролю є надання своєчасної, достовірної і точної інформації, спрощення її аналізу, посилення безпеки зберігання інформації. Однак існують й ризики автоматизованого внутрішнього контролю, а саме неправильність обробки даних автоматизованою системою, несанкціонований доступ осіб до конфіденційної інформації тощо.

Висновки внутрішнього контролю, наведені у звіті служби внутрішнього контролю, для аудитора є суттєвим джерелом інформації. Те, якою мірою аудитор використає результати контролю, залежить від загальної оцінки всієї системи внутрішнього контролю, що функціонує на підприємстві.

Перед початком проведення аудиту в частині операцій з електронними грошима ознайомлення з бізнес-середовищем, системою обліку та з системою внутрішнього контролю дозволить аудиторі виявити ризики, що виникають під час використання електронних грошей на підприємстві, та визначити їх суттєвість, аби звернути на них першочергову увагу.

Варто зауважити, що процес проведення аудиту в частині операцій з електронними грошима можна умовно поділити на чотири етапи (рис. 1): ознайомлення з діяльністю підприємства в частині операцій з електронними грошима, планування проведення аудиту, безпосередня перевірка та формування аудиторського висновку.

ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ

1) Ознайомлення з діяльністю підприємства, в частині використання ним електронних грошей

→ Ідентифікація ризику суттєвих викривлень

2) Планування

→

- стратегія аудиту;
- план аудиту;
- програма аудиту

3) Безпосередня перевірка

→

- розгляд законодавчих документів, що регулюють функціонування та облік електронних грошей;
- аудиторські процедури та робочі документи аудитора;
- підтвердження початкового сальдо сум електронних грошей;
- інвентаризація електронних грошей;
- запити до керівництва та зовнішніх сторін;
- інформація, яку варто повідомити керівництву

4) Формування аудиторського висновку

Рис. 1. Етапи проведення аудиту операцій з електронними грошима

Наступним етапом, важливим під час проведення аудиту електронних грошей, є раціональне планування процесу аудиту, що регулюється МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності» [8]. Для цього аудитор має розробити загальну стратегію аудиту в частині електронних грошей, план аудиту та програму аудиту електронних грошей. Ці дії допомагають аудитору організувати свою роботу, звернути його увагу на важливіші питання, розподілити обов'язки між членами групи тощо.

Загальна стратегія аудиту має систематизувати роботу аудитора чи аудиторської групи та відповідати на питання:

- чи є необхідним залучення експертів;
- яку кількість членів аудиторської групи необхідно залучити для проведення аудиту, яку для спостереження за проведенням інвентаризацій;
- який бюджет часу аудиту в годинах потрібно виокремити для проведення аудиту.

Визначення стратегії аудиту дозволить аудиторіві раціонально спланувати свої дії, аби в заплановані строки визначити достовірність фінансової звітності підприємства. Також з цією метою аудитор розробляє план аудиту та програму, в якій деталізує заплановані аудиторські процедури та визначає час на їх виконання.

Відповідно до поставленої мети та завдань зовнішнього аудиту варто окреслити його об'єкт, аби надалі сформував дієве організаційно-методичне забезпечення аудиторської перевірки. В межах даного дисертаційного дослідження *об'єктом* зовнішнього аудиту є операції з електронними грошима, адже електронні гроші є новим та сучасним об'єктом обліку, а тому необхідною є розробка науково обґрунтованого порядку проведення зовнішнього аудиту досліджуваного об'єкта.

Предметом зовнішнього аудиту операцій з електронними грошима є сукупність господарських операцій з розрахунків електронними грошима, тобто операції з їх придбання та погашення, та достовірність відображення інформації про них у фінансовій звітності.

Зазначимо, що перед початком здійснення фактичної перевірки операцій з електронними грошима треба сформував пакет документів для перевірки, сформував аудиторську групу, визначити графік проведення аудиторських процедур та розподілити функціональні обов'язки серед учасників аудиторської групи.

У процесі розробки загальної стратегії аудиту в частині операцій з електронними грошима необхідно поставити мету здійснення аудиту, визначити завдання, вирішення яких призведе до здійснення на їх основі неупередженої та об'єктивної думки про достовірність відображення операцій з електронними грошима (рис. 2).

Мета аудиту – надання неупередженої думки аудитора про достовірність фінансової звітності підприємства

Завдання аудиту: 1) проаналізувати Положення про організацію бухгалтерського обліку в частині статей, що регулюють порядок обліку операцій з електронними грошима; 2) вивчити види електронних грошей, що використовуються підприємством; 3) дослідити правильність документального оформлення операцій з електронними грошима; 4) перевірити правильність ведення аналітичного та синтетичного обліку операцій з електронними грошима; 5) оцінити систему внутрішнього контролю в частині операцій з електронними грошима; 6) підтвердити відповідність фінансової звітності; 7) охарактеризувати правильність облікового відображення та ефективність використання електронних грошей підприємства

Стратегія аудиту (в частині електронних грошей)

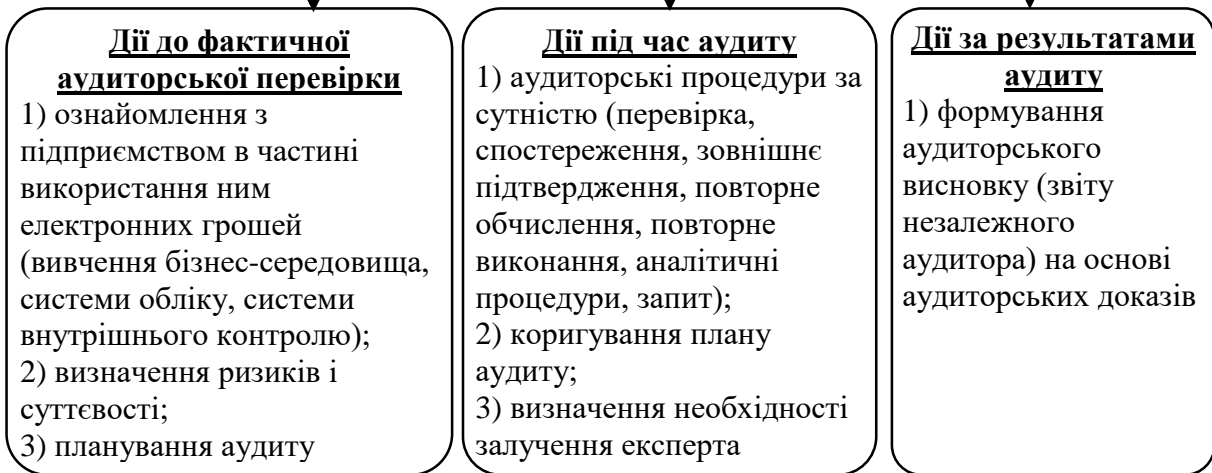

Рис. 2. Стратегія аудиту операцій з електронними грошима

Етап безпосередньої перевірки операцій з електронними грошима починається з ознайомлення з нормами законодавчого регулювання щодо досліджуваного питання, що здійснюється, відповідно до МСА 250 «Розгляд законодавчих та нормативних актів при аудиті фінансової звітності» [8], що регулює та встановлює відповідальність аудитора за розгляд та управлінського персоналу за дотримання вимог нормативного законодавства, адже вплив законодавчих норм на формування фінансової звітності може бути різним. Наприклад, у частині регулювання функціонування електронних грошей законодавством встановлено перелік обмежень щодо їх використання:

- 1) торговець немає права використовувати отримані електронні гроші, а має одразу перевести їх на рахунок в банку;
- 2) суб'єкт господарювання може придбати товари за електронні гроші лише для потреб господарської діяльності;
- 3) для фізичних осіб встановлено ліміт (щоденний та місячний) сум здійснюваних операцій;
- 4) емітентом електронних грошей може бути лише банк, та емісія здійснюється в гривнях;
- 5) система електронних грошей має узгодити свою діяльність з НБУ, що впливає на визнання електронних грошей, як таких, у бухгалтерському обліку.

Недотримання наведених вище вимог може призвести до штрафних санкцій, судових позовів чи інших негативних наслідків для підприємства, що суттєво вплинуть на формування статей фінансової звітності.

Розглядаючи більш детально законодавче регулювання функціонування електронних грошей, аудитор має ознайомитися із законодавчою базою щодо електронних грошей. Результатом розгляду нормативних документів має бути розуміння, чи дотримується підприємство вимог чинного законодавства, що регулюють облік електронних грошей.

Ознайомившись з особливостями законодавчого регулювання операцій з електронними грошима, аудитор здійснює запити до управлінського персоналу:

– щодо існування інших нормативних актів чи внутрішніх розпорядчих документів, які б мали суттєвий вплив на відображення електронних грошей в обліку, а також на формування статті «Електронні гроші» у фінансовій звітності;

– щодо того, чи дотримується управлінський персонал встановлених норм законодавства;

– щодо існування судових позовів чи сплачених штрафів щодо електронних грошей.

Якщо аудитор виявив порушення, що, на його думку, призводять до існування суттєвого викривлення у процесі відображення операцій з електронними грошима, він має обговорити їх наслідки з управлінським персоналом чи керівництвом підприємства. Далі він оцінює наслідки недотримання вимог законодавства і визначає, наскільки суттєві виявлені порушення, та, як наслідок, може відмовитися від надання висновку, якщо ці порушення є значно суттєвими та не ліквідовуються підприємством; у разі неможливості відмови від надання висновку, аудитор проводить опис виявлених порушень в аудиторському звіті. Все це документується протоколами обговорення з управлінським персоналом, а також копіями записів чи документів.

Наступним кроком для формування обґрунтованого аудиторського висновку є отримання аудитором аудиторських доказів, інформація в яких має бути доречна і достовірна. Аби отримати аудиторські докази аудитор проводить ряд процедур, що дадуть змогу в повному обсязі вивчити достовірність відображеної в обліку інформації про електронні гроші.

На мою думку, методикою проведення зовнішнього аудиту є застосування методів, прийомів та способів, необхідних для здійснення аудиторської перевірки на кожному з її етапів для забезпечення досягнення мети, поставленої перед початком проведення аудиту.

Під методом аудиторського контролю М.Т. Білуха розуміє використання «загальнонаукових і власних методичних прийомів контролю розширеного відтворення суспільно необхідного продукту» [1].

Рудницький В.С. метод аудиту характеризує як «сукупність прийомів, за допомогою яких оцінюється стан об'єктів, що підлягають дослідженню» [10].

Контрольно-аудиторські процедури, відповідно до В.П. Пантелєєва, – це «система методичних дій на суб'єкти і об'єкти процесу розширеного відтворення суспільно необхідного продукту, які здійснюються аудитором при проведенні контрольних функцій» [9].

В цілому, види аудиторських процедур та особливості їх застосування передбачено в МСА 500 «Аудиторські докази» [8], керуючись якими, визначено процедури, що необхідно здійснити аудитору, аби підтвердити достовірність відображення операцій з електронними грошима, а також можливі робочі документи, що їх оформлюють (табл. 1).

Таблиця 1

Застосування аудиторських процедур для отримання аудиторських доказів щодо операцій з електронними грошима

№ з/п	Аудиторська процедура	Застосування електронних грошей	Робочі документи
1	2	3	4
1.	Перевірка	Вивчення записів або документів з обліку операцій з електронними грошима	– відомість формальної та арифметичної перевірки первинних документів та реєстрів обліку; – відомість переліку відсутніх документів тощо
2.	Спостереження	Спостереження аудитором за процесом інвентаризації електронних грошей, або за виконанням заходів внутрішнього контролю електронних грошей	Записи щодо невідповідності тощо
3.	Зовнішнє підтвердження	Отримання аудитором письмового підтвердження у банківської установи – емітента електронних грошей чи в системи електронних грошей про здійснені операції. Запити про те, чи відбувалися	Запити у зовнішніх сторін

Закінчення табл. 1

1	2	3	4
3.		зміни в договорах про співпрацю, що могли б вплинути на визнання прибутку тощо	
4.	Повторне обчислення	Перевірка арифметичної правильності документів чи записів за операціями з електронними грошима	Відомості арифметичної перевірки
5.	Повторне виконання	Незалежне виконання аудитором вже виконаних службою внутрішнього контролю заходів контролю	Записи аудитора щодо правильності дій СВК
6.	Запит	Письмова чи усна відповідь на питання аудитора щодо використання електронних грошей на підприємстві	– запити; – лист-запевнення

Отже, аби аудитор надав об'єктивну та неупереджену думку про діяльність підприємства, а саме в частині використання електронних грошей, інформація, що міститься в аудиторських доказах, має бути доречною та достовірною.

Не менш важливим питанням є підтвердження залишків електронних грошей на початок періоду. Цього ми можемо досягти за допомогою спостереження за поточною інвентаризацією електронних грошей та звіркою результатів із залишками на початок періоду. Інформацію про залишки електронних грошей на початок періоду аудитор також може отримати через підтвердження третіми особами.

Другим варіантом підтвердження сум електронних грошей на початок чи на кінець звітної періоду є зовнішнє підтвердження. На мою думку, більш доречні та достовірні докази щодо залишків сум на підприємстві можна отримати від запитів, спрямованих до банківської установи – емітента електронних грошей чи до системи електронних грошей, за допомогою якої відбувалися операції з електронними грошима.

При формуванні запитів банківської установи чи системи електронних грошей про підтвердження залишків електронних грошей варто враховувати:

- структуру й подання запиту;
- надання дозволу управлінським персоналом або заохочення ним системи електронних грошей чи банку щодо надання відповіді аудитору;
- здатність банків чи системи електронних грошей надати необхідну інформацію (суму за окремими операціями чи лише сумарний залишок).

Відмова управлінського персоналу в дозволі аудитору на запит про підтвердження сум електронних грошей може засвідчувати викривлення чи шахрайства. Як наслідок, аудитор має дослідити більш детально причини невідповідностей, якщо такі є, та повідомити про виявлені викривлення інформації управлінському персоналу, розробити та узгодити відповідні заходи щодо усунення цих викривлень.

У разі, якщо підприємство не вживає заходів щодо усунення помилок, або в аудитора існує сумнів щодо компетентності чи чесності управлінського персоналу, це може призвести до неспроможності продовження аудиторської перевірки.

Ще одним джерелом інформації про розрахунки електронними грошима є письмові запевнення управлінського персоналу, за допомогою яких можна отримати інформацію про розрахунки електронними грошима, що не відображається в первинних документах. Сутність письмових запевнень та відповідальність аудитора за їх отримання регулюється МСА 580 «Письмові запевнення» [8].

Щодо електронних грошей аудитор має зробити запит до управлінського персоналу, аби він підтвердив те, що:

- він узяв на себе відповідальність за складання фінансової звітності, а саме в частині формування статті «Електронні гроші»;
- він надав аудитору всю доречну інформацію про наявність та рух електронних грошей і доступ до неї;
- всі операції з електронними грошима були зареєстровані та відображені у фінансовій звітності.

Усі письмові запевнення від управлінського персоналу мають бути складені перед датою складання аудиторського висновку щодо достовірності фінансової звітності. Письмові запевнення подаються у письмовій формі як лист-запевнення, адресований аудитору.

Отже, щодо аудиторської перевірки наявності та руху електронних грошей, аудитор може зробити додаткові запити, такі як:

- чи прописані в Наказі про організацію бухгалтерського обліку на підприємстві особливості методики облікового відображення операцій з електронними грошима;
- особливості чи обмеження законодавчого регулювання щодо використання електронних грошей;

- інформація про всі відомі недоліки внутрішнього контролю;
- поріг суттєвості виявлених відхилень;
- види використовуваних електронних грошей.

У процесі аудиту аудитор має співпрацювати з управлінським персоналом та власниками підприємства, що дозволить йому своєчасно повідомляти їм дані про важливі для підприємства спостереження, зроблені під час аудиту, та, навпаки, отримувати від керівництва інформацію, що є важливою для процесу аудиту.

Аудитор має повідомляти управлінський персонал чи того, кому надано найвищі повноваження, інформацію про результати аудиту в цілому та про електронні гроші, зокрема, що сприяла б ефективному двосторонньому зв'язку. До цієї інформації належить:

- загальна інформація про обсяг і час аудиту в частині електронних грошей;
- відповідальність управлінського персоналу за надану інформацію;
- виявлені суттєві викривлення щодо операцій з електронними грошима;
- раціональність вибраної методики облікового відображення операцій з електронними грошима;
- виявлені факти та величина викривлень за операціями з електронними грошима;
- виявлені недоліки внутрішнього контролю щодо використання електронних грошей.

Результатом аудиторської перевірки є висловлення аудитором незалежної, неупередженої думки про достовірність фінансової звітності підприємства. У результаті аудиторської перевірки аудитор може висловити безумовно позитивну думку та модифіковану думку (умовно-позитивну, негативну чи відмову від висловлення думки).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Нерозроблені організаційно-методичні підходи до зовнішнього аудиту операцій з електронними грошима на підприємствах, що використовують електронні гроші, не дозволяють ефективно проводити аудиторські перевірки та надавати об'єктивну думку щодо правильності сформованої інформації про електронні гроші у фінансовій звітності.

Запропоноване організаційно-методичне забезпечення зовнішнього аудиту в частині операцій з електронними грошима на основі визначення порядку організації здійснення аудиторських процедур дозволяє надання об'єктивної та неупередженої думки про достовірність формування показників фінансової звітності в частині операцій з електронними грошима.

Список використаної літератури:

1. Білуха М.Т. Аудит : підручник / М.Т. Білуха. – Київ, 2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bibliograph.com.ua/audit-2/20.htm>.
2. Даценко Г.В. Аудит та інспектування грошових коштів і касових операцій: суть, проблемні аспекти та шляхи їх подолання / Г.В. Даценко, І.А. Левченко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Економіка. – Вип. 7 (4). – 2013. – С. 210–216.
3. Закон України «Про аудиторську діяльність» : від 22.04.1999. – № 3125-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.
4. Корінько М.Д. Аудиторський контроль грошових коштів / М.Д. Корінько // Бізнес та інтелектуальний капітал. Інтеллект XXI. – № 6. – 2014. – С. 80–85 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/int_XXI_2014_6_12.pdf.
5. Меліхова Т.О. Розробка програми аудиту касових операцій для підвищення ефективності діяльності підприємства / Т.О. Меліхова, Т.В. Манойло // Бізнес-економіка, фінанси, облік і аудит. Серія : Регіональна бізнес-економіка та управління. – 2013. – № 2 (38). – С. 97–106 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Rbetu_2013_2_17.pdf.
6. Мельниченко О.В. Аудит електронних грошей за міжнародними стандартами / О.В. Мельниченко // Вісник Хмельницького національного університету. Серія : Економічні науки. – 2014. – № 6. – Т. 1. – С. 115–122 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vchnu_ekon_2014_6\(1\)_24.pdf](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vchnu_ekon_2014_6(1)_24.pdf).
7. Мельниченко О.В. Організація аудиту електронних грошей в банках / О.В. Мельниченко // Фінанси та банківська справа. Серія : Проблеми економіки. – 2014. – № 4. – С. 369–375 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.problecon.com/pdf/2014/4_0/369_375.pdf.
8. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг : видання 2014 року. Ч. I. – Київ : Міжнародна федерація бухгалтерів ; АПУ, 2015. – 986 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf.
9. Пантелєєв В.П. Аудит : конспект лекцій з курсу «Аудит» для студентів / В.П. Пантелєєв. – Київ, 2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://polka-knig.com.ua/book.php?book=14>.
10. Рудницький В.С. Методологія і організація аудиту / В.С. Рудницький. – Тернопіль : Економічна думка, 1998. – 196 с.
11. Скорба О.А. Аудит грошових коштів / О.А. Скорба // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : 36-к наук. праць. – 2007. – Вип. 22.0. – Суми : ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України». – С. 78–82.

12. Сметанко О.В. Внутрішній аудит операцій з грошовими коштами в акціонерних товариствах України / О.В. Сметанко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jm/soc_gum/zpen/2011_7/12VAO.pdf.
13. Шалімова Н.С. Зовнішній контроль якості аудиту: міжнародний досвід та вітчизняна практика / Н.С. Шалімова // Вісник Хмельницького національного університету. Серія : Економічні науки. – 2010. – № 2. – Т. 2. – С. 173–177 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2010_2_2/pdf/173-177.pdf.

References:

1. Biluha, M.T. (2000), *Audyt*, Kyi'v, available at: <http://bibliograph.com.ua/audit-2/20.htm>
2. Dacenko, G.V. and Levchenko, I.A. (2013), «Audyt ta inspektuvannya groshovyh koshtiv i kasovyh operacij6 sut', problemni aspekty ta shljahy i'h podolannya», *Visnyk Dnipropetrovs'kogo universytetu, Serija Ekonomika*, Vol. 7 (4), pp. 210–216.
3. «Pro audytors'ku dijial'nist'» (1999), *Zakon Ukrai'ny*, vid 22 kvitnja, N 3125-XII, Verhovna Rada Ukrai'ny, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>
4. Korin'ko, M.D. (2014), «Audytors'kyj kontrol' groshovyh koshtiv», *Biznes ta intelektual'nyj kapital, Intelekt HHI*, No. 6, pp. 80–85, available at: http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/int_XXI_2014_6_12.pdf
5. Melihova, T.O. and Manojlo, T.V. (2013), «Rozrobka programy audytu kasovyh operacij dlja pidvyshhennja efektyvnosti dijial'nosti pidpryjemstva», *Biznes-ekonomika, finansy, oblik i audyt, Serija Regional'na biznes-ekonomika ta upravlinnja*, No. 2 (38), pp. 97–106, available at: http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Rbetu_2013_2_17.pdf
6. Mel'nychenko, O.V. (2014), «Audyt elektronnyh groshej za mizhnarodnymy standartamy», *Visnyk Hmel'nyc'kogo nacional'nogo universytetu, Serija Ekonomichni nauky*, No. 6, Vol. 1, pp. 115–122, available at: [http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vchnu_ekon_2014_6\(1\)_24.pdf](http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vchnu_ekon_2014_6(1)_24.pdf)
7. Mel'nychenko, O.V. (2014), «Organizacija audytu elektronnyh groshej v bankah», *Finansy ta bankivs'ka sprava, Serija Problemy ekonomiky*, No. 4, pp. 369–375, available at: http://www.problecon.com/pdf/2014/4_0/369_375.pdf
8. Mizhnarodna federacija buhgalteriv (2015), «Mizhnarodni standarty kontrolju jakosti, audytu, ogljadu, inshogo nadannja vpevnenosti ta suputnih poslug», vydannja 2014 roku, Ch. I, Mizhnarodna federacija buhgalteriv, APU, Kyi'v, 986 p., available at: http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf
9. Panteljejev, V.P. (2005), *Audyt*, konspekt lekcij dlja studentiv, Kyi'v, available at: <http://polka-knig.com.ua/book.php?book=14>
10. Rudnyc'kyj, V.S. (1998), *Metodologija i organizacija audytu*, Ekonomichna dumka, Ternopil', 196 p.
11. Skorba, O.A. (2007), «Audyt groshovyh koshtiv», *Problemy i perspektivy rozvytku bankivs'koi' systemy Ukrai'ny, Zb-k nauk. prac'*, Vol. 22.0, DVNZ «Ukrai'ns'ka akademiya bankivs'koi' spravy Nacional'nogo banku Ukrai'ny», Sumy, pp. 78–82.
12. Smetanko, O.V. (2011), «Vnutrishnij audyt operacij z groshovymy koshtamy v akcionermyh tovarystvah Ukrai'ny», available at: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/zpen/2011_7/12VAO.pdf
13. Shalimova, N.S. (2010), «Zovnishnij kontrol' jakosti audytu: mizhnarodnyj dosvid ta vitchyznjana praktyka», *Visnyk Hmel'nyc'kogo nacional'nogo universytetu, Serija Ekonomichni nauky*, No. 2, Vol. 2, pp. 173–177, available at: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2010_2_2/pdf/173-177.pdf

СЕМЕНЕЦЬ А.П. – аспірантка Житомирського державного технологічного університету.

Стаття надійшла до редакції 25.04.2017.